

POSTANOWIENIE

Dnia 1 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Andrzej Ryński (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej
w sprawie R. O.

oskarżonego z art. 233 § 1 k.k. i innych,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 1 marca 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 3 lutego 2015 r., sygn. akt V Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.

z dnia 1 sierpnia 2014 r., sygn. akt II K [...],

1. oddala kasację jako oczywiście bezzasadną,

**2. zwalnia oskarżyciela posiłkowego K. M. od ponoszenia
kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

R. O.i został oskarżony o to, że:

1. w dniu 19 grudnia 2007 r. w S. składając przed Sądem Rejonowym w S. I Wydział Cywilny w sprawie o wyjawienie majątku sygn. akt I Co [...] zeznania mające służyć jako dowód w sprawie, będąc uprzedzony o odpowiedzialności karnej z dnia 17 września 2008 r. o sygn. II K [...] za czyny z art. 279 § 1 k.k. za

składanie fałszywych zeznań, zeznał nieprawdę co do wysokości miesięcznych dochodów uzyskiwanych z tytułu zatrudnienia oraz zataił prawdę co do prowadzonej działalności gospodarczej, posiadanego majątku w postaci udziałów w spółkach oraz posiadanych rzeczy ruchomych, tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k.,

2. w okresie od dnia 21 listopada 2008 r. w celu udaremnienia wykonania prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S. I Wydział Cywilny z dnia 31 lipca 2006 r., sygn. akt I C [...] udaremnił zaspokojenie swojego wierzyciela Katarzyny Masin w ten sposób, że ukrył składniki swojego majątku zagrożone zajęciem, tj. o czyn z art. 300 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 1 sierpnia 2014 r., sygn. akt II K [...] uniewinnił oskarżonego R. O. od obu zarzucanych mu przestępstw, a kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Od powyższego wyroku apelację złożył pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej, który na zasadzie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 k.p.k. zarzucił orzeczeniu Sądu pierwszej instancji naruszenie prawa materialnego polegające na: niewłaściwym niezastosowaniu art. 233 § 1 k.k. oraz art. 233 § 6 k.k. w zw. z art. 233 §1 k.k. pomimo, że z ustaleń Sądu wynika, iż R. O. złożył fałszywy wykaz majątku i fałszywe zeznanie w sprawie o wyjawienie majątku, niewłaściwym niezastosowaniu art. 300 § 2 k.k. pomimo ustaleń o posiadaniu przez R. O. składników majątkowych zagrożonych zajęciem i o zatajeniu faktu ich posiadania przed wierzycielką K. M., niewłaściwym niezastosowaniu art. 11 § 2 k.k. poprzez zaniechanie przypisania R. O. udaremnienia egzekucji poprzez złożenie fałszywego zeznania i fałszywego wykazu majątku (art. 300 § 2 k.k. w zb. z art. 233 § 1 k.k. w zb. z art. 233 § 6 k.k. w zw. z art. 233 §1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.).

Powołując się na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Osobistą apelację wywiodła również oskarżycielka posiłkowa, która zarzuciła orzeczeniu Sądu pierwszej instancji błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, które mogły mieć wpływ na treść orzeczenia, polegające na uznaniu, że materiał dowodowy zebrany w sprawie nie wskazuje, iż oskarżony dysponował majątkiem, umożliwiającym spłatę należności na rzecz pokrzywdzonej tytułem odszkodowania, w sytuacji gdy jego prawidłowa analiza winna prowadzić

do wniosku przeciwnego. Nadto podniosła zarzutów obrazy przepisów postępowania, a to art. 7 k.p.k., skutkującej wadliwą oceną zeznań świadków E. O., M. B. i B. G..

Powołując się na powyższe skarżąca wniosła o uwzględnienie jej apelacji.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 3 lutego 2015 r., sygn. akt V Ka [...] utrzymał w mocy zaskarżony wyrok uznając obydwie apelacje za oczywiście bezzasadne.

Od powyższego wyroku kasację wniósł pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej, który zarzucił wyrokowi Sądu odwoławczego rażące naruszenie przepisów postępowania, a to: art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wyroku, polegające na zaniechaniu rozpoznania trzech zarzutów apelacyjnych naruszenia prawa materialnego. Jednocześnie w związku z powyższym zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść wyroku, polegające na niezasadnym utrzymaniu w mocy wyżej wskazanego wyroku Sądu Rejonowego w S., w warunkach tzw. efektu przeniesienia, w sytuacji, gdy Sąd ten :

- niewłaściwie nie zastosował art. 233 §1 k.k. oraz art. 233 § 6 k.k. w zw. z art. 233 § 1 k.k. pomimo, że z jego ustaleń wynika, iż R. O. złożył fałszywe zeznanie w sprawie o wyjawienie majątku i fałszywy wykaz majątku,
- niewłaściwie nie zastosował art. 300 § 2 k.k. pomimo, że z jego ustaleń wynika, iż R. O. posiadał składniki majątkowe zagrożone zajęciem i że zataił fakt ich posiadania przed wierzycielką,
- niewłaściwie nie zastosował art. 11 § 2 k.k. poprzez zaniechanie przypisania R. O. udaremnienia egzekucji poprzez złożenie fałszywego zeznania i fałszywego wykazu majątku jako jednego przestępstwa kwalifikowanego z art. 300 § 2 k.k. w zb. z art. 233 § 1 k.k. w zb. z art. 233 § 6 k.k. w zw. z art. 233 § 1 k.k. i w zw. z art. 11 § 2 k.k.

W związku z tak sformułowanymi zarzutami kasacyjnymi wniósł on o uchylenie zaskarżonego wyroku i o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, ewentualnie — o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym.

Na wstępie należy podkreślić, że postępowanie kasacyjne ma charakter sformalizowany. Granice rozpoznania kasacji określa przepis art. 536 k.p.k. Poza tymi granicami sąd kasacyjny orzeka tylko w wypadkach określonych w art. 435 k.p.k., art. 439 k.p.k. i art. 455 k.p.k.

Autor kasacji wskazał, że kieruje skargę kasacyjną do całości wyroku sądu odwoławczego na niekorzyść R. O., przy czym podniesione zarzuty skoncentrował wokół tych samych zagadnień faktycznych i prawnych, które były podnoszone w apelacji pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, z pominięciem oceny rzetelności rozważań Sądu odwoławczego dotyczących zarzutów zawartych w osobistej apelacji oskarżycielki posiłkowej, a w szczególności tego czy zostały one w sposób kompletny i należyty rozpoznane.

Wbrew stanowisku skarżącego za niezasadny należy uznać zarzut rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. poparty argumentacją wskazującą na brak rozpoznania trzech zarzutów apelacyjnych obrazy prawa materialnego (art. 438 pkt 1 k.p.k.), ponieważ Sąd Okręgowy wprowadził ogólnie, jednak odpowiedział na te zarzuty prowadząc rozważania na temat oceny prawnej czynów zarzucanych oskarżonemu oraz wskazując na brak możliwości przypisania mu winy w kontekście poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych, które w pełni zaakceptował.

Warto podkreślić, że Sąd Okręgowy podobnie jak Sąd Rejonowy wskazał na niedostatki materiału dowodowego powodujące nie dające się usunąć wątpliwości, które skutkowały zastosowaniem zasady *in dubio pro reo* określonej w art. 5 § 2 k.p.k. oraz w sposób istotny rzutowały na rekonstrukcję stanu faktycznego, w tym przyjęcie braku majątku oskarżonego, uniemożliwiającego skuteczną egzekucję zasądzoną wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 18 lipca 2006 r., sygn. akt I C 8/06 kwoty 30 000 zł na rzecz pokrzywdzonej K. M.. Należy jednocześnie zauważyć, że w wywiedzionej apelacji pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej

czyniąc zarzut obrazy prawa materialnego deklarował, iż nie kwestionuje ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy. Zatem, przy takiej konstrukcji analizowanej apelacji, Sąd odwoławczy mógł rozpoznać zarzuty obrazy prawa materialnego na przyjętym poziomie szczegółowości, zważywszy na stanowisko Sądu pierwszej instancji, który w szerszym zakresie odniósł się do zagadnień materialnoprawnych (s. 14 – 18 uzasadnienia SR). W konsekwencji argumentacja Sądów obu instancji nawiązuje do zarzutów podniesionych w apelacji pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, dlatego nie można uznać, że Sąd Okręgowy pominął je lub wykazał brak rzetelności przy ich rozpoznaniu.

Natomiast tego standardu Sąd odwoławczy nie zastosował w zakresie rozpoznania zarzutów podniesionych w osobistej apelacji oskarżycielki posiłkowej. Zarzuty te obligowały Sąd *ad quem* do czynienia konkretnych rozważań w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych odtwarzających stan majątkowy oskarżonego oraz jego postawę w kontekście prowadzonego postępowania egzekucyjnego, jak też prawidłowości dokonanej przez Sąd *meriti* oceny wskazanych w apelacji dowodów osobowych. Sąd Okręgowy, mimo, że kwestie te miały znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, zaniechał przeprowadzenia analizy odwołującej się do konkretnych dowodów i wynikających z nich okoliczności faktycznych, ograniczając się przy rozpoznaniu tych zarzutów do operowania samymi ogólnikami, które trudno pogodzić z wymogami wskazanymi w art. 457 § 3 k.p.k.

Jednak te uchybienia pozostawały poza zakresem zarzutów podniesionych w kasacji, a tym samym zgodnie z treścią art. 536 k.p.k. nie mogły być przedmiotem kontroli kasacyjnej.

Natomiast drugi zarzut kasacyjny jest dokładnym powieleniem zarzutów apelacyjnych i *de facto* został skierowany do orzeczenia Sądu pierwszej instancji. Skarżący podkreślił, że Sąd odwoławczy utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji, którego wadliwość leży w sferze prawa materialnego i stanowi rezultat uchybień subsumpcji nie zaś defekt procedowania, skoro Sąd Rejonowy poczynił prawdziwe ustalenia faktyczne.

Kasacja uznaje, że jest to tzw. zarzut z przeniesienia oraz wskazuje, że Sąd odwoławczy utrzymując w mocy zaskarżony wyrok zaabsorbował do swojego

orzeczenia uchybienia w zakresie oceny prawnej czynów oskarżonego, powstałe na etapie orzekania pierwszoinstancyjnego.

Autor kasacji wydaje się jednak nie dostrzegać, że swoje rozważania w tym zakresie oparł na wskazanych przez siebie okolicznościach, które nie stanowiły dla Sądów obu instancji podstawy faktycznej do oceny prawnej czynów oskarżonego.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej w skardze kasacyjnej, a przede wszystkim w jej części dotyczącej polemicznych rozważań odnoszących się do oceny prawnej czynów zarzucanych oskarżonemu przyjął, iż Sąd Rejonowy ustalił, że oskarżony, prowadzący w D. działalność gospodarczą pod nazwą „Bar [...] wynajmował ów bar R. C. i odbierał odeń z tego tytułu czynsz. Poza tym od 2006 r. do października 2008 r. R. O. pracował w firmach „V.“ Sp. z o. o., „L.“ Sp. z o. o., „R.“ Sp. z o.o. oraz „P. Sp. z o. o. i że otrzymał w związku z tym wynagrodzenie w wysokości 46.552,63 zł brutto. Sąd ten miał zdaniem pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej również stwierdzić, że R. O. jest jedynym udziałowcem spółek „B. [...]“ Sp. z o. o. (90 udziałów po 100 zł każdy - o łącznej wartości 9.000 zł), oraz „E.“ Sp. z o. o. (40 udziałów po 1.250 zł każdy - o łącznej wartości 50.000 zł). Nadto przypomniał, że w dniu 29 stycznia 2001 r. wypłacono oskarżonemu odszkodowanie z tytułu utraty samochodu marki „V.“. Jednocześnie na poparcie swoich twierdzeń przywołał stosowne fragmenty uzasadnienia Sądu Rejonowego zamieszczone na stronach 2, 4-5 i 6. Powołując się na powyższe skarżący wyprowadził wniosek, że R. O. ukrył swój majątek, czym udaremnił zaspokojenie wierzyciela K. M. i zeznał nieprawdę w sprawie o wyjawienie majątku.

W oparciu o takie ustalenia faktyczne, pełnomocnik dowodził wadliwości wyroku Sądu odwoławczego, który, jego zdaniem, utrzymując w mocy wyrok uniewinniający oskarżonego w sposób rażąco naruszył wskazane w kasacji przepisy prawa materialnego, w sytuacji gdy ustalenia, które poczynił Sąd Rejonowy, winny doprowadzić do wniosku przeciwnego i w konsekwencji uchylenia w trybie instancyjnym zaskarżonego wyroku, celem doprowadzenia do wydania przez Sąd Rejonowy wyroku skazującego, w postępowaniu ponownym.

Faktem jest, że Sąd pierwszej instancji ustalił, iż oskarżonemu wypłacono odszkodowanie w kwocie 47 248,45 zł z tytułu utraty samochodu marki V. nr rej. [...] (s.3 uzasadnienia SR), ale przecież skarżący sam dostrzega, iż nastąpiło to 29

stycznia 2001 r., podczas gdy egzekwowane orzeczenie objęte rygorem natychmiastowej wykonalności zostało wydane w dniu 18 lipca 2006 r. Dlatego fakt ten mógł pozostawać bez wpływu na sytuację majątkową oskarżonego w trakcie prowadzonego postępowania egzekucyjnego. Natomiast w odniesieniu do pozostałych dochodów wskazanych przez skarżącego, wbrew jego twierdzeniom Sądy obu instancji ustaliły, iż majątek oskarżonego nie pozwalał na wyegzekwowanie przedmiotowej należności. Przede wszystkim w swoich ustaleniach Sąd Rejonowy uznał za wiarygodną tę części wyjaśnień oskarżonego, w której przeczył on, aby w krytycznym czasie prowadził jakąkolwiek działalność gospodarczą, przynoszącą mu dochód – także w ramach wynajmu baru w miejscowości D., czy też posiadał udziały w spółkach, które przedstawiałyby jakąkolwiek wartość (s. 8 – 10,11,12,15 uzasadnienia SR). Na kanwie tak poczynionych ustaleń faktycznych Sądy obu instancji analizowały odpowiedzialność oskarżonego za zarzucane mu przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. oraz z art.300 § 2 k.k.

Powyższe rozważania pozwalają w rozumieniu art. 118 k.p.k. uznać, że skarżący kwestionuje ustalenia faktyczne obu Sądów w oparciu o wymowę niektórych dowodów przywołanych w uzasadnieniu skargi poprzez wskazanie konkretnych kart akt sprawy, w sytuacji gdy wiarygodność części z tych dowodów została zanegowana przez orzekające w sprawie sądy.

W związku z tym, pomimo wielokrotnych wypowiedzi Sądu Najwyższego, warto jeszcze raz przypomnieć, że naruszenie prawa materialnego polega na wadliwym jego zastosowaniu (bądź niezastosowaniu) w orzeczeniu opartym na trafnych ustaleniach faktycznych. Tylko wówczas, gdy niekwestionowane są ustalenia faktyczne, a wadliwość rozstrzygnięcia sprowadza się do niewłaściwej subsumcji, można mówić o obrazie prawa materialnego. W sprawie niniejszej taka sytuacja nie wystąpiła, natomiast skarżący oczekuje, że Sąd Najwyższy dokona odmiennej oceny materiału dowodowego, czyniąc własne ustalenia faktyczne i finalnie zakwestionuje ocenę prawną zarzucanych oskarżonemu czynów. Tego rodzaju zabieg stanowi obejście przepisu art. 523 k.p.k. i niedopuszczalną próbę przekształcenia kontroli kasacyjnej w apelacyjną. Należy zaakcentować, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do ponawiania

kontroli odwoławczej, w tym weryfikacji zasadności ustaleń faktycznych (są one irrelewantne), gdyż rolą sądu kasacyjnego nie jest ponowne rozpoznawanie zarzutów stawianych przez skarżącego orzeczeniu sądu I instancji (zob. też postanowienie SN z dnia 5 maja 2015 r., IV KK 430/14, LEX nr 1747355).

Niezależnie od tego autor kasacji nie podniósł zarzutu naruszenia reguł procedowania przez Sądy obu instancji, np. braku zasadności zastosowania art. 5 § 2 k.p.k. sygnalizowanego przez Sąd odwoławczy, które to uchybienie mogłoby mieć wpływ na ustalenia faktyczne, a w konsekwencji na treść wyroku.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy oddalił kasację pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, mimo występujących w sprawie, a sygnalizowanych wyżej mankamentów orzeczenia Sądu odwoławczego, albowiem sąd kasacyjny wiązały oznaczone w skardze kasacyjnej granice zaskarżenia i podniesione zarzuty, które to zarzuty okazały się oczywiście bezzasadne (art. 536 k.p.k.).

Jednocześnie należało zwolnić oskarżycielkę posiłkową od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, albowiem za takim rozstrzygnięciem przemawiają względy słuszności (art. 637a k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k.).